

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୩)

108 Upanishad (Vol – 3)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ସନ୍ନ୍ୟାସ ଉପନିଷଦ

(Sannyasa Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମୈତ୍ରେୟ ଉପନିଷଦ

(Maitreyyupanisat / Maitreya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର

ସମ୍ପାଦିକା - "ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି"

ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

mohapatrasasmita89@yahoo.in

ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷଦ୍ / ମୈତ୍ରେୟି ଉପନିଷଦ / ମୈତ୍ରେୟ ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷଦ୍ ॥

ଶୁଭ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟୋପଦେଶେନ ମୁନୟୋ ଯୁପଦଂ ଯୁୟୁଃ ।

ତସ୍ମାନ୍ନୁଭୂତିସଂସିଦ୍ଧଂ ସ୍ବମାତ୍ରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭାବୟେ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଙ୍ଗାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।

ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ

ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସୁ

ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ବୃହଦ୍ରଥୋ ବୈ ନାମ ରାଜା ରାଜ୍ୟେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଂ ପୁତ୍ରଂ ନିଧାପୟିତ୍ବେଦମଶାଶ୍ବତଂ

ମନ୍ୟମାନଃ ଶରୀରଂ ବୈରାଗ୍ୟମୁପେତୋଽରଣ୍ୟଂ ନିର୍ଜଗାମ ।

ସ ତତ୍ର ପରମଂ ତପ ଆସ୍ଥାୟାଦିତ୍ୟମୀକ୍ଷମାଣ ଉର୍ଧ୍ବବାହୁସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟତ୍ୟନ୍ତେ

ସହସ୍ରସ୍ୟ ମୁନିରକ୍ତିକମାଜଗାମାଗ୍ନିରିବାଧୁମକସ୍ତେଜସା

ନିର୍ଦ୍ଦହନ୍ନିବାତ୍ସବିଦ୍-ଭଗବାଞ୍ଜ୍ଞାକାୟନ୍ୟ ଉତ୍ତିଷ୍ଠୋତ୍ତିଷ୍ଠ ବରଂ ବୃଣୀଷ୍ଠେତି

ରାଜାନମବ୍ରବୀସୁ ତସ୍ମୈ ନମସ୍କୃତ୍ୟୋବାଚ ଭଗବନ୍ନାହମାତ୍ମବିତ୍ତ୍ବଂ ତତ୍ତ୍ବବିଚ୍ଛେଦମୋ

ବୟଂ ସ ତ୍ବଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତ୍ୟେତଦ୍ବୃତ୍ତଂ ପୁରସ୍ତାଦଶକ୍ୟଂ ମା ପୃଚ୍ଛ ପ୍ରଶ୍ନମୈକ୍ଷାକାନ୍ୟାନ୍-କାମାନୁଶୀଘ୍ନେତି

ଶାକାୟନ୍ୟସ୍ୟ ଚରଣାବଭିମୃଶ୍ୟମାନୋ ରାଜେମାଂ ଗାଥାଂ ଜଗାଦ ॥ ୧॥

ଅଥ କିମେତୈର୍ବାନ୍ୟାନାଂ ଶୋଷଣଂ ମହାର୍ଣ୍ଣବାନାଂ ଶିଖରିଣାଂ ପ୍ରପତନଂ ଧ୍ରୁବସ୍ୟ
ପ୍ରତଲନଂ ସ୍ଥାନଂ ବା ତରୁଣାଂ ନିମଜ୍ଜନଂ ପୃଥିବ୍ୟାଃ ସ୍ଥାନାଦପସରଣଂ ସୁରାଣାଂ
ସୋଽହମିତ୍ୟେତଦ୍ବିଧିଧିସ୍ନିହଂସାରେ କିଂ କାମୋପଭୋଗୈର୍ଯ୍ୟେରେବାଶ୍ରିତସ୍ୟାସକୃଦୁପାବର୍ତ୍ତନଂ
ଦୃଶ୍ୟତ ଇତ୍ୟୁଦ୍ଧର୍ତ୍ତମର୍ହସୀତ୍ୟକ୍ଷୋଦପାନସ୍ଥୋ ଭେକ
ଇବାହମସ୍ନିହଂସାରେ ଭଗବଂସ୍ତୁଂ ନୋ ଗତିରିତି ।। ୨।।

ଭଗବଞ୍ଜ୍ଞଶରୀରମିଦଂ ମୈଥୁନାଦେବୋଦ୍-ଭୂତଂ ସଂବିଦପେତଂ
ନିରୟ ଏବ ମୃତ୍ୟୁରେଣ ନିଷ୍ପ୍ରାକ୍ତମସ୍ଥିତିଶ୍ଚିତଂ ମାଂସେନାନୁଲିପ୍ତଂ ତର୍ମଶାବବଞ୍ଚଂ
ବିଶ୍ମୁତ୍ରବାତପିତ୍ତକଫମଜ୍ଜାମେଦୋବସାଭିରନ୍ଧ୍ୟେଷ୍ଟ ମଲୈର୍ବଦ୍ଭୁତିଃ
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣମେତାଦୃଶେ ଶରୀରେ ବର୍ତ୍ତମାନସ୍ୟ ଭଗବଂସ୍ତୁଂ ନୋ ଗତିରିତି ।। ୩।।

ଅଥ ଭଗବାଞ୍ଜ୍ଞିକାୟନ୍ୟଃ ସୁପ୍ରୀତୋଽବ୍ରବୀଦ୍ରାଜାନଂ
ମହାରାଜ ବୃହଦ୍ରଥେଷ୍ଟାକୁର୍ବଂଶଧୃଜଶୀର୍ଷାତୁଞ୍ଜଃ
କୃତକୃତ୍ୟସ୍ତୁଂ ମରୁନ୍ନାମ୍ନୋ ବିଶ୍ମୁତୋଽସୀତ୍ୟୟଂ
ଶଲ୍ମାତ୍ମା ତେ କତମୋ ଭଗବାନ୍ନୃଶ୍ଚ୍ୟ ଇତି ତଂ ହୋବାଚ ।।

ଶବ୍ଦସ୍ପର୍ଶମୟା ଯୋଃର୍ଥା ଅନର୍ଥା ଇବ ତେ ସ୍ଥିତାଃ ।
ଯେଷାଂ ସକ୍ତସ୍ତୁ ଭୂତାତ୍ମା ନ ସ୍ଥରେଜ ପରଂ ପଦମ୍ ।। ୧।।

ତପସା ପ୍ରାପ୍ୟତେ ସତ୍ତ୍ୱଂ ସତ୍ତ୍ୱାସ୍ରଂପ୍ରାପ୍ୟତେ ମନଃ ।
ମନସା ପ୍ରାପ୍ୟତେ ହ୍ୟାତ୍ମା ହ୍ୟାତ୍ମାପତ୍ୟା ନିବର୍ତ୍ତତେ ।। ୨।।

ୟଥା ନିରିକ୍ଷନୋ ବହିଃ ସ୍ୱୟେନାବୁପଶାମ୍ୟତି ।
ତଥା ବୃତ୍ତିକ୍ଷୟାଚିତ୍ତଂ ସ୍ୱୟେନାବୁପଶାମ୍ୟତି ।। ୩।।

ସ୍ୱୟେନାବୁପଶାନ୍ତସ୍ୟ ମନସଃ ସତ୍ୟଗାମିନଃ ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟାର୍ଥବିମୂଢସ୍ୟାନୃତାଃ କର୍ମବଶାନୁଗାଃ ।। ୪।।

ଚିତ୍ତମେବ ହି ସଂସାରସ୍ତତ୍-ପ୍ରୟତ୍ନେନ ଶୋଧୟେତ୍ ।
ୟଞ୍ଜିତସ୍ତନ୍ନୟୋ ଭବତି ଗୁହ୍ୟମେତସ୍ତନାତନମ୍ ॥ ୫॥

ଚିତ୍ତସ୍ୟ ହି ପ୍ରସାଦେନ ହୃଦ୍ଧି କର୍ମ ଶୁଭାଶୁଭମ୍ ।
ପ୍ରସନ୍ନାତ୍ମାତ୍ମନି ସ୍ଥିତ୍ବା ସୁଖମକ୍ଷୟମଶ୍ରୁତେ ॥ ୬॥

ସମାସକ୍ତଂ ଯଦା ଚିତ୍ତଂ ଜନ୍ତୋର୍ବିଷୟଗୋଚରମ୍ ।
ୟଦ୍ୟେବଂ ବ୍ରହ୍ମଣି ସ୍ୟାତ୍ତନ୍ତ୍ରୋ ନ ମୁଚ୍ୟେତ ବନ୍ଧନାତ୍ ॥ ୭॥

ହୃତ୍-ପୁଷ୍ପରୀକମଧ୍ୟେ ତୁ ଭାବୟେତ୍-ପରମେଶ୍ଵରମ୍ ।
ସାକ୍ଷିଣଂ ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତସ୍ୟ ପରମପ୍ରେମଗୋଚରମ୍ ॥ ୮॥

ଅଗୋଚରଂ ମନୋବାଚାମବଧୂତାଦିସଂପ୍ଳବମ୍ ।
ସତ୍ତ୍ଵାମାତ୍ରପ୍ରକାଶୈକପ୍ରକାଶଂ ଭାବନାତିଗମ୍ ॥ ୯॥

ଅହେୟମନୁପାଦେୟମସାମାନ୍ୟବିଶେଷଣମ୍ ।
ଧ୍ରୁବଂ ପ୍ରିତିତଗନ୍ମୁରଂ ନ ତେଜୋ ନ ତମସ୍ତତମ୍ ।
ନିର୍ବିକଳ୍ମଂ ନିରାଭାସଂ ନିର୍ବାଣମୟସଂବିଦମ୍ ॥ ୧୦॥

ନିତ୍ୟଃ ଶୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧମୁକ୍ତସ୍ଵଭାବଃ ସତ୍ୟଃ ସୁକ୍ଷ୍ମଃ ସଂବିଭୁଷ୍ଣାଦ୍ଵିତୀୟଃ ।
ଆନନ୍ଦାଭିର୍ଯ୍ୟଃ ପରଃ ସୋଽହମସ୍ମି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାତୁର୍ନାତ୍ର ସଂଶୀତିରସ୍ତ୍ରି ॥ ୧୧॥

ଆନନ୍ଦମନ୍ତ୍ରର୍ନିଜମାଶ୍ରୟଂ ତମାଶାପିଶାତୀମବମାନୟନ୍ତମ୍ ।
ଆଲୋକୟନ୍ତଂ ଜଗଦିନ୍ଦ୍ରଜାଲମାପକ୍ରଧଂ ମାଂ ପ୍ରବିଶେଦସଙ୍ଗମ୍ ॥ ୧୨॥

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଚାରୟୁତା ବିମୂଢ଼ାଃ କର୍ମାନୁସାରେଣ ଫଳଂ ଲଭନ୍ତେ ।
ବର୍ଣ୍ଣାଦିଧର୍ମଂ ହି ପରିତ୍ୟଜନ୍ତଃ ସ୍ଵାନନ୍ଦତୃପ୍ତାଃ ପୁରୁଷା ଭବନ୍ତି ॥ ୧୩॥

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମଂ ସାବୟବଂ ସ୍ୱରୂପମାଦ୍ୟନ୍ତୟୁକ୍ତଂ ହ୍ୟତିକୃଚ୍ଛମାତ୍ରମ୍ ।
ପୁତ୍ରାଦିଦେହେଷ୍ଟଭିମାନଶୂନ୍ୟଂ ଭୂତା ବସେସ୍ତ୍ରୌଷ୍ୟତମେ ହ୍ୟନନ୍ତ ଇତି ॥ ୧୪॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷସ୍ତୁ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଦ୍ୱିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଅଥ ଭଗବାନ୍ନୈତ୍ରେୟଃ କୈଲାସଂ ଜଗାମ ତଂ ଗତ୍ସୋବାତ
ଭୋ ଭଗବନ୍ପରମତତ୍ତ୍ୱରହସ୍ୟମନୁବ୍ରୁହୀତି ॥

॥ ସ ହୋବାତ ମହାଦେବଃ ॥

ଦେହୋ ଦେବାଲୟଃ ପ୍ରୋକ୍ତଃ ସ ଜୀବଃ କେବଲଃ ଶିବଃ ।
ତ୍ୟଜେଦଜ୍ଞାନନିର୍ମାଲ୍ୟଂ ସୋଽହଂଭାବେନ ପୂଜୟେତ୍ ॥ ୧॥

ଅଭେଦଦର୍ଶନଂ ଜ୍ଞାନଂ ଧ୍ୟାନଂ ନିର୍ବିଷୟଂ ମନଃ ।
ସ୍ନାନଂ ମନୋମଲତ୍ୟାଗଃ ଶୌଚମିନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହଃ ॥ ୨॥

ବ୍ରହ୍ମାମୃତଂ ପିବେଦ୍-ଭୈଷମାତରେଦେହରକ୍ଷଣେ ।
ବସେଦେକାନ୍ତିକୋ ଭୂତା ଚୈକାନ୍ତେ ଦ୍ୱୈତବର୍ଜିତେ ।
ଇତ୍ୟେବମାତରେଦୀମାନ୍ସ ଏବଂ ମୁକ୍ତିମାପ୍नुୟାତ୍ ॥ ୩॥

ଜାତଂ ମୃତମିଦଂ ଦେହଂ ମାତାପିତୃମଲାତ୍ସକମ୍ ।
ସୁଖଦୁଃଖାଲୟାମେଧ୍ୟଂ ସ୍ୱପ୍ନା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୪॥

ଧାତୁବଦଂ ମହାରୋଗଂ ପାପମନ୍ଦିରମଧୁବମ୍ ।
ବିକାରାକାରବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣଂ ସ୍ୱପ୍ନା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୫॥

ନବଦ୍ୱାରମଲସ୍ରାବଂ ସଦା କାଲେ ସ୍ୱଭାବଜନ୍ ।
ଦୁର୍ଗନ୍ଧଂ ଦୁର୍ମଲୋପେତଂ ସ୍ୱଚ୍ଛା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୭॥

ମାତୃସୂତକସଂବନ୍ଧଂ ସୂତକେ ସହ ଜାୟତେ ।
ମୃତସୂତକଜଂ ଦେହଂ ସ୍ୱଚ୍ଛା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୭॥

ଅହଂମମେତି ବିଶ୍ୱତ୍ତଲେପଗନ୍ଧାଦିମୋଚନମ୍ ।
ଶୁଦ୍ଧଶୌଚମିତି ପ୍ରୋକ୍ତଂ ମୃତ୍ୱଲୀଭ୍ୟାଂ ତୁ ଲୌକିକମ୍ ॥ ୮॥

ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧିକରଂ ଶୌଚଂ ବାସନାତ୍ରୟନାଶନମ୍ ।
ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟମୃତୋୟେଃ କ୍ଷାଲନାଞ୍ଚୈତମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୯॥

ଅଦ୍ୱୈତଭାବନାଭୈଷମଭକ୍ଷ୍ୟଂ ଦ୍ୱୈତଭାବନମ୍ ।
ଗୁରୁଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତଭାବେନ ଭିକ୍ଷୋଭୈଷଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୧୦॥

ବିଦ୍ୱାନ୍ସ୍ୱଦେଶମୁସ୍ତୃଜ୍ୟ ସଂନ୍ୟାସାନନ୍ତରଂ ସୁତଃ ।
କାରାଗାରବିନିର୍ମୁକ୍ତଚୋରବନ୍ଧୁରତୋ ବସେତ୍ ॥ ୧୧॥

ଅହଂକାରସୂତଂ ବିତ୍ତଭ୍ରାତରଂ ମୋହମନ୍ଦିରମ୍ ।
ଆଶାପତ୍ନୀଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ୟାବତ୍ତାବନ୍ଧୁକ୍ତୋ ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୧୨॥

ମୃତା ମୋହମୟୀ ମାତା ଜାତୋ ବୋଧମୟଃ ସୁତଃ ।
ସୂତକଦ୍ୱୟସଂପ୍ରାପ୍ତୌ କଥଂ ସଂଧ୍ୟାମୁପାସ୍ମହେ ॥ ୧୩॥

ହୃଦାକାଶେ ଚିଦାଦିତ୍ୟଃ ସଦା ଭାସତି ଭାସତି ।
ନାସ୍ତମେତି ନ ଚୋଦେତି କଥଂ ସଂଧ୍ୟାମୁପାସ୍ମହେ ॥ ୧୪॥

ଏକମେବାଦ୍ବିତୀୟଂ ଯଦୁରୋର୍ବାକ୍ୟେନ ନିଶ୍ଚିତମ୍ ।
ଏତଦେକାନ୍ତମିଦୁଃକ୍ତଂ ନ ମଠୋ ନ ବନାନ୍ତରମ୍ ॥ ୧୫॥

ଅସଂଶୟବତାଂ ମୁକ୍ତିଃ ସଂଶୟାବିଷ୍ଟଚେତସାମ୍ ।
ନ ମୁକ୍ତିର୍ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତେ ତସ୍ମାଦ୍ବିଶ୍ୱାସମାପୁୟାତ୍ ॥ ୧୬॥

କର୍ମତ୍ୟାଗାନ୍ନ ସଂନ୍ୟାସୋ ନ ପ୍ରେଷୋଜାରଣେନ ତୁ ।
ସଂଧୌ ଜୀବାତୁନୋରୈକ୍ୟଂ ସଂନ୍ୟାସଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥ ୧୭॥

ବମନାହାରବଦ୍ୟସ୍ୟ ଭାତି ସର୍ବେଷଶାଦିଷୁ ।
ତସ୍ୟାଧିକାରଃ ସଂନ୍ୟାସେ ତ୍ୟକ୍ତଦେହାଭିମାନିନଃ ॥ ୧୮॥

ୟଦା ମନସି ବୈରାଗ୍ୟଂ ଜାତଂ ସର୍ବେଷୁ ବସୁଷୁ ।
ତଦୈବ ସଂନ୍ୟସେଦ୍ବିଦ୍ୱାନନ୍ୟଥା ପତିତୋ ଭବେତ୍ ॥ ୧୯॥

ଦ୍ରବ୍ୟାର୍ଥମନ୍ନବସ୍ତାର୍ଥଂ ଯଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥମେବ ବା ।
ସଂନ୍ୟସେଦୁଭୟଭ୍ରଷ୍ଟଃ ସ ମୁକ୍ତିଂ ନାପୁନର୍ହତି ॥ ୨୦॥

ଉତ୍ତମା ତତ୍ତ୍ୱଚିନ୍ତୈବ ମଧ୍ୟମଂ ଶାସ୍ତ୍ରଚିନ୍ତନମ୍ ।
ଅଧମା ମନ୍ତ୍ରଚିନ୍ତା ଚ ତୀର୍ଥଭ୍ରାତ୍ୟଧମାଧମା ॥ ୨୧॥

ଅନୁଭୂତିଂ ବିନା ମୂଢ଼ୋ ବୃଥା ବ୍ରହ୍ମଣି ମୋଦତେ ।
ପ୍ରତିବିମ୍ବିତଶାଖାଗ୍ରଫଳାସ୍ତାଦନମୋଦବତ୍ ॥ ୨୨॥

ନ ତ୍ୟଜେଜ୍ଞେଦ୍ୟତିର୍ମୁକ୍ତୋ ଯୋ ମାଧୁକରମାତରମ୍ ।
ବୈରାଗ୍ୟଜନକଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାକଲତ୍ରଂ ଜ୍ଞାନନନ୍ଦନମ୍ ॥ ୨୩॥

ଧନବୃଦ୍ଧା ବୟୋବୃଦ୍ଧା ବିଦ୍ୟାବୃଦ୍ଧାସ୍ତଥୈବ ଚ ।

ତେ ସର୍ବେ ଜ୍ଞାନବୃଦ୍ଧସ୍ୟ କିଂକରାଃ ଶିଷ୍ୟକିଂକରାଃ ॥ ୨୪॥

ଯନ୍ମାୟା ମୋହିତଚେତସୋ ମାମାତ୍ମାନମାପୂର୍ଣ୍ଣମଲଭ୍ୟବନ୍ତଃ ।

ପରଂ ବିଦଗ୍-ଧୋଦରପୁରଣାୟ ଭ୍ରମନ୍ତି କାକା ଇବ ସୂରୟୋଽପି ॥ ୨୫॥

ପାଷାଣଲୋହମଶିମ୍ବୃଣ୍ଣୟାବିଗ୍ରହେଷୁ ପୂଜା ପୁନର୍ଜନନଭୋଗକରୀ ମୁମୁକ୍ଷୋଃ ।

ତସ୍ମାଦ୍ୟତିଃ ସ୍ୱହୃଦୟାର୍ଚନମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ବାହ୍ୟାର୍ଚନଂ ପରିହରେଦପୁନର୍ଭବାୟ ॥ ୨୬॥

ଅନ୍ତଃପୂର୍ଣ୍ଣୋ ବହିଃପୂର୍ଣ୍ଣଃ ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ ଇବାଶ୍ରିବେ ।

ଅନ୍ତଃଶୂନ୍ୟୋ ବହିଃଶୂନ୍ୟଃ ଶୂନ୍ୟକୁମ୍ଭ ଇବାମ୍ଭରେ ॥ ୨୭॥

ମା ଭବ ଗ୍ରାହ୍ୟଭାବାତ୍ତା ଗ୍ରାହକାତ୍ତା ଚ ମା ଭବ ।

ଭାବନାମଖିଲାଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ଯଚ୍ଛିଷ୍ଟଂ ତନ୍ନୟୋ ଭବ ॥ ୨୮॥

ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦର୍ଶନଦୃଶ୍ୟାନି ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବାସନୟା ସହ ।

ଦର୍ଶନପ୍ରଥମାଭାସମାତ୍ମାନଂ କେବଳଂ ଭଜ ॥ ୨୯॥

ସଂଶାନ୍ତସର୍ବସଂକଳ୍ପା ଯା ଶିଲାବଦବସ୍ଥିତିଃ ।

ଜାଗ୍ରନ୍ନିଦ୍ରାବିନିର୍ମୁକ୍ତା ସା ସ୍ୱରୂପସ୍ଥିତିଃ ପରା ॥ ୩୦॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷସ୍ତୁ ଦ୍ୱିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଅହମସ୍ମି ପରଶ୍ଚାସ୍ମି ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମି ପ୍ରଭବୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।

ସର୍ବଲୋକଗୁରୁଶ୍ଚାସ୍ମି ସର୍ବଲୋକେଽସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୧॥

ଅହମେବାସ୍ମି ସିଦ୍ଧୋଽସ୍ମି ଶୁଦ୍ଧୋଽସ୍ମି ପରମୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଅହମସ୍ମି ସଦା ସୋଽସ୍ମି ନିତ୍ୟୋଽସ୍ମି ବିମଲୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୨॥

ବିଜ୍ଞାନୋଽସ୍ମି ବିଶେଷୋଽସ୍ମି ସୋମୋଽସ୍ମି ସକଲୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଶୁଭୋଽସ୍ମି ଶୋକହୀନୋଽସ୍ମି ଚୈତନ୍ୟୋଽସ୍ମି ସମୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୩॥

ମାନାବମାନହୀନୋଽସ୍ମି ନିର୍ଗୁଣୋଽସ୍ମି ଶିବୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଦୈତାଦୈତବିହୀନୋଽସ୍ମି ଦୁନ୍ଦୁହୀନୋଽସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୪॥

ଭାବାଭାବବିହୀନୋଽସ୍ମି ଭାସାହୀନୋଽସ୍ମି ଭାସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଶୂନ୍ୟାଶୂନ୍ୟପ୍ରଭାବୋଽସ୍ମି ଶୋଭନାଶୋଭନୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୫॥

ତୁଲ୍ୟାତୁଲ୍ୟବିହୀନୋଽସ୍ମି ନିତ୍ୟଃ ଶୁଦ୍ଧଃ ସଦାଶିବଃ ।
ସର୍ବାସର୍ବବିହୀନୋଽସ୍ମି ସାତ୍ତ୍ବିକୋଽସ୍ମି ସଦାସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୬॥

ଏକସଂଖ୍ୟାବିହୀନୋଽସ୍ମି ଦ୍ଵିସଂଖ୍ୟାବାନହଂ ନ ଚ ।
ସଦସଦ୍-ଭେଦହୀନୋଽସ୍ମି ସଂକଳ୍ପରହିତୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୭॥

ନାନାତୁଭେଦହୀନୋଽସ୍ମି ହ୍ୟଶଶ୍ଵାନନ୍ଦବିଗ୍ରହଃ ।
ନାହମସ୍ମି ନ ଚାନ୍ତ୍ୟୋଽସ୍ମି ଦେହାଦିରହିତୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୮॥

ଆଶ୍ରୟାଶ୍ରୟହୀନୋଽସ୍ମି ଆଧାରରହିତୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ବନ୍ଧମୋକ୍ଷାଦିହୀନୋଽସ୍ମି ଶୁଦ୍ଧବ୍ରହ୍ମାସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୯॥

ଚିତ୍ତାଦିସର୍ବହୀନୋଽସ୍ମି ପରମୋଽସ୍ମି ପରାପୁରଃ ।
ସଦା ବିଚାରରୂପୋଽସ୍ମି ନିର୍ବିଚାରୋଽସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୦॥

ଅକାରୋକାରରୂପୋଽସ୍ଥି ମକରୋଽସ୍ଥି ସନାତନଃ ।
ଧାତୃଧ୍ୟାନବିହୀନୋଽସ୍ଥି ଧ୍ୟେୟହୀନୋଽସ୍ଥି ସୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୧॥

ସର୍ବପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୱରୂପୋଽସ୍ଥି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଲକ୍ଷଣଃ ।
ସର୍ବତୀର୍ଥସ୍ୱରୂପୋଽସ୍ଥି ପରମାତ୍ମାସ୍ଥ୍ୟହଂ ଶିବଃ ॥ ୧୨॥

ଲକ୍ଷ୍ୟାଲକ୍ଷ୍ୟବିହୀନୋଽସ୍ଥି ଲୟହୀନରସୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ।
ମାତୃମାନବିହୀନୋଽସ୍ଥି ମେୟହୀନଃ ଶିବୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୩॥

ନ ଜଗସର୍ବଦ୍ରଷ୍ଟାସ୍ଥି ନେତ୍ରାଦିରହିତୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ।
ପ୍ରବୃଜ୍ଞୋଽସ୍ଥି ପ୍ରବୁଜ୍ଞୋଽସ୍ଥି ପ୍ରସନ୍ନୋଽସ୍ଥି ପରୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୪॥

ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟବିହୀନୋଽସ୍ଥି ସର୍ବକର୍ମକୃଦପ୍ୟହମ୍ ।
ସର୍ବବେଦାନ୍ତତୃପ୍ତୋଽସ୍ଥି ସର୍ବଦା ସୁଲଭୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୫॥

ମୁଦିତାମୁଦିତାଶ୍ୟୋଽସ୍ଥି ସର୍ବମୌନଫଳୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ।
ନିତ୍ୟଚିନ୍ତାତ୍ରରୂପୋଽସ୍ଥି ସଦା ସଚ୍ଚିନ୍ନୟୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୬॥

ୟକ୍ଷିଂଚିଦପି ହୀନୋଽସ୍ଥି ସ୍ୱଳ୍ପମପ୍ୟତି ନାସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ।
ହୃଦୟଗ୍ରନ୍ଥିହୀନୋଽସ୍ଥି ହୃଦୟାମ୍ଳୋଜମଧ୍ୟଗଃ ॥ ୧୭॥

ଷଡ୍ଭିକାରବିହୀନୋଽସ୍ଥି ଷଟ୍-କୋଶରହିତୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ।
ଅରିଷଡ୍ଭର୍ଗମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ଅନ୍ତରାଦନ୍ତରୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୮॥

ଦେଶକାଲବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ଦିଗମ୍ବରସୁଖୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ।
ନାସ୍ତି ନାସ୍ତି ବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ନକାରରହିତୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୯॥

ଅଖଣ୍ଡାକାଶରୂପୋଽସ୍ଥି ହ୍ୟଖଣ୍ଡାକାରମସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ପ୍ରପଞ୍ଚମୁକ୍ତଚିତ୍ତୋଽସ୍ଥି ପ୍ରପଞ୍ଚରହିତୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୨୦॥

ସର୍ବପ୍ରକାଶରୂପୋଽସ୍ଥି ଚିନ୍ତାତ୍ରୟୋତିରସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
କାଲତ୍ରୟବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି କାମାଦିରହିତୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୨୧॥

କାୟିକାଦିବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ନିର୍ଗୁଣଃ କେବଲୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ମୁକ୍ତିହୀନୋଽସ୍ଥି ମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ମୋକ୍ଷହୀନୋଽସ୍ତ୍ୟହଂ ସଦା ॥ ୨୨॥

ସତ୍ୟାସତ୍ୟାଦିହୀନୋଽସ୍ଥି ସନ୍ନାତ୍ରାନ୍ନାସ୍ତ୍ୟହଂ ସଦା ।
ଗନ୍ତବ୍ୟଦେଶହୀନୋଽସ୍ଥି ଗମନାଦିବିବର୍ଜିତଃ ॥ ୨୩॥

ସର୍ବଦା ସମରୂପୋଽସ୍ଥି ଶାନ୍ତୋଽସ୍ଥି ପୁରୁଷୋତ୍ତମଃ ।
ଏବଂ ସ୍ୱାନୁଭବୋ ଯସ୍ୟ ସୋଽହମସ୍ଥି ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୨୪॥

ୟଃ ଶୃଣୋତି ସକୃଦ୍ୱାପି ବ୍ରହ୍ମୈବ ଭବତି ସ୍ୱୟମିଦ୍ୱ୍ୟପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷସ୍ତୁତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜ୍ଞାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଶମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସ୍ତୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସ୍ତୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷସ୍ତମାତ୍ରା ॥

